TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2009. gada 6. oktobrī *

Lieta C-40/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao* (Spānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 29. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 5. februārī, tiesvedībā

Asturcom Telecomunicaciones SL

pret

Cristina Rodríguez Nogueira.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Janns [*P. Jann*], tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*], A. Ticano [*A. Tizzano*] (referents), E. Levits un Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*],

* Tiesvedības valoda — spāņu.

ģenerāladvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Asturcom Telecomunicaciones SL* vārdā — P. Kalderons Plasa [*P. Calderón Plaza*] un P. Garsija Ibaseta [*P. García Ibaceta*], *abogados*,

— Spānijas valdības vārdā — H. Lopess-Medels Baskoness [*J. López-Medel Bascones*], pārstāvis,

— Ungārijas valdības vārdā — K. Vereša [*K. Veres*] un R. Šomšiča [*R. Somssich*], kā arī M. Fehers [*M. Fehér*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — V. Vilss [*W. Wils*] un R. Vidāls Puī [*R. Vidal Puig*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2009. gada 14. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp.) interpretāciju.

2 Šis lūgums tika izteikts saistībā ar prasību par šķīrējtiesas nolēmuma, kas kļuvis galīgs, piespiedu izpildi starp sabiedrību *Asturcom Telecomunicaciones SL* (turpmāk tekstā — "*Asturcom*") un Rodrigesu Nogeiru [*Rodríguez Nogueira*] saistībā ar tādu summu samaksu, kas maksājamas saskaņā ar mobilās telefonijas pakalpojumu abonēšanas līgumu, ko minētā sabiedrība bija noslēgusi ar minēto personu.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam

un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem."

4 Saskaņā ar minētās direktīvas 7. panta 1. punktu:

"Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos."

5 Šīs pašas direktīvas pielikumā ir iekļauts noteikumu, kas varētu tikt atzīti par negodīgiem, indikatīvs saraksts. Tostarp šā pielikuma 1. punkta q) apakšpunktā ir paredzēti noteikumi, kuru mērķis vai sekas ir "izslēgt vai kavēt patērētāja tiesības celt prasību tiesā vai izmantot jebkādus citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, jo īpaši, pieprasot patērētājam iesniegt sūdzības tikai šķīrējtiesā, uz ko neattiecas juridiskas normas, nevajadzīgi ierobežojot tam pieejamos pierādījumus vai liekot tam pierādīt faktus, kurus atbilstoši attiecīgajiem tiesību aktiem vajadzētu pierādīt citai līguma pusei".

Valsts tiesību akti

6 Spānijas tiesībās patērētāju aizsardzību pret negodīgiem noteikumiem sākotnēji nodrošināja 1984. gada 19. jūlija Vispārējais likums 26/1984 par patērētāju un lietotāju aizsardzību (*Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios*) (1984. gada 24. jūlija *BOE* Nr. 176; turpmāk tekstā — "Likums 26/1984").

7 Likums 26/1984 tika grozīts ar 1998. gada 13. aprīļa Likumu 7/1998 par vispārīgiem līgumu noteikumiem (*Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación*) (1998. gada 14. aprīļa *BOE* Nr. 89; turpmāk tekstā — "Likums 7/1998"), ar kuru Direktīva 93/13 tika transponēta valsts tiesībās.

8 Ar Likumu 7/1998 Likumam 26/1984 tostarp tika pievienots 10.a pants, kura 1. punktā bija noteikts, ka "par negodīgām klauzulām uzskata visus līguma noteikumus, par kuriem nav bijušas atsevišķas apspriešanās un kuras pretēji labticības prasībām patērētājam nelabvēlīgi rada būtisku nelīdzsvarotību līgumā noteiktajās pušu tiesībās un pienākumos. Katrā ziņā šī likuma papildnoteikumā minētos līguma noteikumu piemērus uzskata par negodīgām klauzulām. [..]"

9 Likuma 7/1998 8. pantā ir noteikts:

"1. Vispārīgi noteikumi, kas, kaitējot līdzējam, pārkāpj likumā vai jebkurā citā imperatīvā vai aizliedzošā tiesību normā noteikto, nav spēkā no noslēgšanas brīža, ja vien tajos to pārkāpuma gadījumā nav paredzētas atšķirīgas sankcijas.

2. It īpaši nav spēkā negodīgas vispārīgas klauzulas patērētāju līgumos, kas katrā ziņā ir definētas Vispārīgā likuma 26/1984 10.a pantā un pirmajā papildnoteikumā [..]."

10 Pamata lietas faktu rašanās laikā šķīrējtiesas procesu reglamentēja 2003. gada 23. decembra Likums 60/2003 par šķīrējtiesu (*Ley 60/2003 de Arbitraje*) (2003. gada 26. decembra *BOE* Nr. 309; turpmāk tekstā — "Likums 60/2003").

11 Likuma 60/2003 8. panta 4. un 5. punktā bija noteikts:

"4. Lēmumu par nolēmuma piespiedu izpildi saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 545. panta 2. punktu pieņem tās vietas pirmās instances tiesa, kurā pasludināts šķīrējtiesas nolēmums [..].

5. Prasību par šķīrējtiesas nolēmuma atcelšanu ceļ tās vietas *Audiencia Provincial*, kurā tas ir pieņemts."

12 Minētā likuma 22. panta 1. un 2. punktā bija paredzēts:

"1. Šķīrējtiesa ir tiesīga lemt par savu kompetenci, tostarp par iebildumiem attiecībā uz vienošanās par šķīrējtiesu esamību vai spēkā esamību, vai jebkādiem citiem iebildumiem, kuri, ja tos apmierina, liedz izspriest lietu pēc būtības. Šajā ziņā līgumā ietverto vienošanos par šķīrējtiesu uzskata par vienošanos, kas nošķirta no pārējiem līguma noteikumiem. Šķīrējtiesas lēmums, ar kuru līgums atzīts par spēkā neesošu, pats par sevi vien nepadara par spēkā neesošu vienošanos par šķīrējtiesu.

2. Iepriekšējā punktā minētie iebildumi jāizvirza ne vēlāk kā aizstāvības raksta iesniegšanas brīdī; puses tiesības izvirzīt šos iebildumus nekavē apstāklis, ka tā iecēlusi šķīrējtiesnesi vai piedalījusies šķīrējtiesnešu iecelšanā. Iebildums par to, ka strīdīgais jautājums nav šķīrējtiesas kompetencē, ir jāceļ, līdzko šķīrējtiesas procesa gaitā rodas jautājums, par kuru tiek apgalvota kompetences pārsniegšana.

Šķīrējtiesa var pieļaut vēlāk celtos iebildumus tikai tad, ja nokavējums ir attaisnots."

13 Tā paša likuma 40. panta teksts ir šāds:

"Prasību par galīga nolēmuma atcelšanu var celt šajā sadaļā noteiktajā kārtībā."

14 Likuma 60/2003 41. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Nolēmumu var atcelt tikai gadījumā, ja puse, kura lūdz tā atcelšanu, apgalvo un pierāda:

[..]

f) ka nolēmums ir pretējs sabiedriskajai kārtībai [*ordre public*].

[..]"

15 Saskaņā ar minētā likuma 41. panta 4. punktu prasība par atcelšanu ir jāceļ divu mēnešu laikā pēc šķīrējtiesas nolēmuma paziņošanas.

16 Likuma 60/2003 43. pantā ir noteikts:

"Galīgajam nolēmumam ir *res judicata* spēks un par to var celt tikai kasācijas sūdzību saskaņā ar Civilprocesa kodeksa noteikumiem attiecībā uz galīgiem spriedumiem."

17 Tā paša likuma 44. pantā ir precizēts:

"Nolēmumu piespiedu izpildi reglamentē Civilprocesa kodeksa un šīs sadaļas noteikumi."

18 Saskaņā ar 2000. gada 7. janvāra Civilprocesa likuma 1/2000 (*Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil*) (2000. gada 8. janvāra *BOE* Nr. 7; turpmāk tekstā — "Likums 1/2000") 517. panta 2. punkta 2) apakšpunktu šķīrējtiesu spriedumi un nolēmumi ir izpildāmi piespiedu kārtā.

19 Likuma 1/2000 559. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Atbildētājs izpildes procesā var iebilst pret izpildi arī šādu procesuālo pārkāpumu dēļ:

1) atbildētājam izpildes procesā nav atbilstošā juridiska statusa vai pārstāvja;

2) prasītājam izpildes procesā nav rīcībspējas vai pārstāvja vai tas nav pierādījis atbilstošā juridiska statusa vai pārstāvja esamību;

3) rīkojums par izpildi pilnībā nav spēkā, jo tajā nav ietverts šķīrējtiesas spriedums vai nolēmums, ar kuru noteikta sankcija, iesniegtais dokuments neatbilst juridiskajiem nosacījumiem, lai tas būtu izpildāms, vai izpildes procesa gaitā ir pārkāpti šā likuma 520. panta noteikumi;

4) gadījumā, kad izpildāmais dokuments ir šķīrējtiesas nolēmums, kuru nav apliecinājis notārs, — tā autentiskuma neesamība."

Pamata prāva un prejudiciālais jautājums

20 2004. gada 24. maijā *Asturcom* un Rodrigesa Nogeira noslēdza līgumu par mobilās telefonijas pakalpojumu abonēšanu. Šis līgums ietvēra šķīrējtiesas klauzulu, saskaņā ar kuru visus strīdus par šā līguma izpildi izskata *Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad* (Eiropas Šķīrējtiesu un samierināšanas asociācija; turpmāk tekstā — "*AEDAE*"). Šīs šķīrējtiesas atrašanās vieta, kas nebija norādīta līgumā, ir Bilbao [*Bilbao*].

21 Tā kā Rodrigesa Nogeira nebija samaksājusi dažus rēķinus un līgumu lauza pirms paredzētā minimālā abonēšanas termiņa beigām, *Asturcom* ierosināja pret viņu šķīrējtiesas procesu *AEADE*.

22 Ar 2005. gada 14. aprīļa šķīrējtiesas nolēmumu Rodrigesai Nogeirai tika piespriests samaksāt EUR 669,60.

23 Tā kā Rodrigesa Nogeira nebija cēlusi prasību par šā šķīrējtiesas nolēmuma atcelšanu, tas stājās likumīgā spēkā.

24 2007. gada 29. oktobrī *Asturcom* iesniedza *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao* [Bilbao pirmās instances tiesai Nr. 4] pieteikumu par minētā šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi.

25 Savā lēmumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu minētā tiesa konstatē, ka abonēšanas līgumā ietvertā šķīrējtiesas klauzula ir negodīga, tostarp pamatojoties uz to, ka vispirms patērētāja ceļošanas izdevumi uz šķīrējtiesas atrašanās vietu būtu lielāki par summu, kas ir pamata lietas priekšmets. Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka šķīrējtiesas vieta

atrodas tālu no patērētāja dzīvesvietas un nav norādīta līgumā. Visbeidzot, šī šķīrējtiesa pati sagatavo līgumus, ko pēc tam izmanto telekominikāciju uzņēmumi.

26 Tomēr iesniedzējtiesa vienlīdz norāda, ka, pirmkārt, Likums 60/2003 neļauj šķīrējtiesām pēc savas iniciatīvas pārbaudīt negodīgās šķīrējtiesas klauzulas spēkā esamību un ka, otrkārt, Likumā 1/2000 nav paredzēti noteikumi par šķīrējtiesas klauzulu negodīguma izvērtēšanu, ko veiktu tiesa, kuras kompetencē ir lemt par pieteikumu par šķīrējtiesas nolēmuma, kas kļuvis galīgs, piespiedu izpildi.

27 Šajos apstākļos, pastāvot šaubām par valsts tiesību aktu atbilstību Kopienu tiesībām, tostarp saistībā ar valsts procesuālajām normām, *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai patērētāju tiesību aizsardzība, ko nodrošina [Direktīva 93/13], nozīmē, ka tiesa, kura izskata pieteikumu par tāda galīga šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi, kas pieņemts, patērētājam nepiedaloties procesā, pēc savas ierosmes pārbauda vienošanās par šķīrējtiesu spēkā neesamību un tā rezultātā atceļ šķīrējtiesas nolēmumu, pamatojoties uz to, ka minētā vienošanās par šķīrējtiesu ietver negodīgu šķīrējtiesas klauzulu, kas ir nelabvēlīga patērētājam?"

Par prejudiciālo jautājumu

28 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kas izskata pieteikumu par šķīrējtiesas nolēmuma, kurš ieguvis *res judicata* spēku un kas pieņemts, patērētājam nepiedaloties procesā, piespiedu

izpildi, pēc savas ierosmes ir jāizskata jautājums par starp tirgotāju un patērētāju noslēgtajā līgumā ietvertās šķīrējtiesas klauzulas negodīgumu, kā arī jāatceļ minētais nolēmums.

29 Lai atbildētu uz uzdoto jautājumu, vispirms ir jāatgādina, ka ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma balstās uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar tirgotāju atrodas nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni; tā rezultātā patērētājs pievienojas tirgotāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu (2000. gada 27. jūnija spriedums apvienotajās lietās no C-240/98 līdz C-244/98 *Océano Grupo Editorial* un *Salvat Editores*, *Recueil*, I-4941. lpp., 25. punkts, kā arī 2006. gada 26. oktobra spriedums lietā C-168/05 *Mostaza Claro*, Krājums, I-10421. lpp., 25. punkts).

30 Ņemot vērā šādu nelabvēlīgāku situāciju, minētās direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi nav saistoši patērētājiem. No judikatūras izriet, ka šī ir imperatīva norma, kas vērsta uz to, lai formālo līdzsvaru, ko līgums nodibina starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstātu ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību (iepriekš minētais spriedums lietā *Mostaza Claro*, 36. punkts, un 2009. gada 4. jūnija spriedums lietā C-243/08 *Pannon GSM*, Krājums, I-4713. lpp., 25. punkts).

31 Lai nodrošinātu Direktīvā 93/13 paredzēto aizsardzību, Tiesa arī vairākas reizes ir uzsvērusi, ka nevienlīdzīgu situāciju starp patērētāju un tirgotāju var izlīdzināt tikai ar pozitīvu iejaukšanos no to personu puses, kas pašas nav līguma slēdzējas (iepriekš minētie spriedumi apvienotajās lietās *Océano Grupo Editorial* un *Salvat Editores*, 27. punkts, kā arī lietā *Mostaza Claro*, 26. punkts).

32 Ņemot vērā šos principus, Tiesa tātad ir nospriedusi, ka valsts tiesai pēc savas iniciatīvas ir jāizvērtē līguma noteikuma negodīgais raksturs (iepriekš minētais spriedums lietā *Mostaza Claro*, 38. punkts).

33 Tomēr šī lieta atšķiras no iepriekš minētās lietas *Mostaza Claro*, jo Rodrigesa Nogeira palika pilnīgi pasīva dažādu procesu, kas saistīti ar strīdu starp viņu un *Asturcom*, laikā un it īpaši nav cēlusi prasību atcelt *AEADE* pieņemto šķīrējtiesas nolēmumu, lai apstrīdētu šķīrējtiesas klauzulas negodīgumu, un līdz ar to minētais nolēmums tagad ieguvis *res judicata* spēku.

34 Šajos apstākļos ir jānoskaidro, vai prasība aizstāt formālo līdzsvaru, ko līgums nodibina starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību, uzliek izpildes tiesai pienākumu nodrošināt absolūto patērētāja aizsardzību gadījumā, pat ja patērētājs nav cēlis nekādu prasību tiesā, lai aizstāvētu savas tiesības, un neraugoties uz valsts procesuālajām normām, ar kurām tiek īstenots *res judicata* princips.

35 Šajā sakarā vispirms ir jāatgādina *res judicata* principa svarīgums gan Kopienu tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās.

36 Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka, lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas kļuvuši galīgi pēc tam, kad ir izmantoti pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, vai pēc tam, kad beidzies šādai pārsūdzībai paredzētais termiņš, vairs nevarētu tikt apstrīdēti (2003. gada 30. septembra spriedums lietā C-224/01 *Köbler*, *Recueil*, I-10239. lpp., 38. punkts; 2006. gada 16. marta spriedums lietā C-234/04 *Kapferer*, Krājums, I-2585. lpp., 20. punkts, un 2009. gada 3. septembra spriedums lietā C-2/08 *Fallimento Olimpiclub*, Krājums, I-7501. lpp., 22. punkts).

37 Līdz ar to saskaņā ar Tiesas judikatūru Kopienu tiesības neuzliek valsts tiesai pienākumu nepiemērot valsts procesuālās normas, kas nolēmumam piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas ļautu novērst Kopienu tiesību noteikuma — neatkarīgi no tā rakstura — pārkāpumu, kas izdarīts ar attiecīgo nolēmumu (skat. tostarp 1999. gada

1. jūnija spriedumu lietā C-126/97 *Eco Swiss*, *Recueil*, I-3055. lpp., 47. un 48. punkts, iepriekš minēto spriedumu lietā *Kapferer*, 21. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Fallimento Olimpiclub*, 23. punkts).

38 Nepastāvot Kopienu tiesiskajam regulējumam attiecīgajā jautājumā, *res judicata* principa īstenošanas kārtība ir jānosaka dalībvalstu tiesību sistēmā saskaņā ar šo valstu procesuālās autonomijas principu. Tomēr šī kārtība nedrīkst būt mazāk labvēlīga par to, kas reglamentē līdzīgas iekšzemes situācijas (līdzvērtības princips), ne arī tāda, kas padara faktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Kopienu tiesību sistēmā paredzēto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips) (skat. tostarp iepriekš minētos spriedumus lietā *Kapferer*, 22. punkts, un lietā *Fallimento Olimpiclub*, 24. punkts).

39 Runājot, pirmkārt, par efektivitātes principu, ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir atzinusi, ka ikviens gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuāla norma padara neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Kopienu tiesību piemērošanu, ir jāanalizē, ņemot vērā šīs tiesību normas nozīmi visā procesā, tās norisi un tās īpatnības dažādu instanču valsts tiesās. Šajā aspektā attiecīgā gadījumā ir jāņem vērā principi, kas ir valsts tiesību sistēmas pamatā, piemēram, tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un pienācīga tiesvedības norise (1995. gada 14. decembra spriedums lietā C-312/93 *Peterbroeck*, *Recueil*, I-4599. lpp., 14. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Fallimento Olimpiclub*, 27. punkts).

40 Aplūkojamajā lietā attiecīgais šķīrējtiesas nolēmums kļuva galīgs tāpēc, ka attiecīgais patērētājs nebija cēlis prasību atcelt šo nolēmumu šai sakarā paredzētajā termiņā.

41 Šajā sakarā ir jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru saprātīgu termiņu noteikšana prasības celšanai, kura neievērošanas gadījumā tiesiskās drošības labad tiek zaudētas attiecīgās tiesības, ir saderīga ar Kopienu tiesībām (šajā sakarā skat. 1976. gada 16. decembra spriedumu lietā 33/76 *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral*, *Recueil*, 1989. lpp., 5. punkts; 1997. gada 10. jūlija spriedumu lietā C-261/95 *Palmisani*,

Recueil, I-4025. lpp., 28. punkts, kā arī 2008. gada 12. februāra spriedumu lietā C-2/06 *Kempter*, Krājums, I-411. lpp., 58. punkts). Šādi termiņi nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu to tiesību izmantošanu, kas izriet no Kopienu tiesību sistēmas (šajā sakarā skat. 2002. gada 24. septembra spriedumu lietā C-255/00 *Grundig Italiana*, *Recueil*, I-8003. lpp., 34. punkts).

42 Tātad ir jāpārbauda, vai uzskatāms par saprātīgu divu mēnešu termiņš, kurš paredzēts Likuma 60/2003 41. panta 4. punktā un pēc kura beigām — ja nav celta prasība par atcelšanu — šķīrējtiesas nolēmums kļūst galīgs un tādējādi iegūst *res judicata* spēku.

43 Aplūkojamajā lietā ir jākonstatē, pirmkārt, ka atbilstoši tam, ko Tiesa ir jau nospriedusi, 60 dienu termiņš prasības celšanai pats par sevi nav kritizējams (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Peterbroeck*, 16. punkts).

44 Šāds noilguma termiņš ir saprātīgs, jo tas ļauj gan izvērtēt, vai ir pamats apstrīdēt šķīrējtiesas nolēmumu, gan attiecīgā gadījumā sagatavot prasību par minētā nolēmuma atcelšanu. Šajā sakarā ir jānorāda, ka aplūkojamajā lietā nav ticis apgalvots, ka valsts procesuālās normas, kas reglamentē prasības atcelt šķīrējtiesas nolēmumu celšanu, un tostarp šai sakarā paredzētais divu mēnešu termiņš nav saprātīgi.

45 Otrkārt, ir jāprecizē, ka saskaņā ar Likuma 60/2003 41. panta 4. punktu termiņš tiek skaitīts no šķīrējtiesas nolēmuma paziņošanas dienas. Tādējādi pamata lietā patērētājam nevarēja tikt radīta situācija, kurā noilguma termiņš sāktos vai pat beigtos, patērētājam nezinot par negodīgās šķīrējtiesas klauzulas viņam radītajām sekām.

46 Šajos apstākļos šāds termiņš prasības celšanai atbilst efektivitātes principam, jo tas pats par sevi nevar padarīt faktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt ar Direktīvu 93/13 paredzēto patērētāju tiesību izmantošanu (šajā sakarā skat. 2003. gada 27. februāra spriedumu lietā C-327/00 *Santex*, *Recueil*, I-1877. lpp., 55. punkts).

47 Katrā ziņā tādos apstākļos kā pamata lietā efektivitātes principa ievērošana nevarētu nozīmēt, ka valsts tiesai ne tikai būtu jākompensē procesuālais trūkums, ko pieļāvis patērētājs, kurš nezināja par savām tiesībām, kā tas bija iepriekš minētajā lietā *Mostaza Claro*, bet arī būtu pilnībā jāatlīdzina absolūtā pasivitāte, ko demonstrējis attiecīgais patērētājs, tāds kā atbildētāja pamata lietā, kas nepiedalījās šķīrējtiesas procesā un necēla prasību atcelt šķīrējtiesas nolēmumu, kas līdz ar to kļuvis galīgs.

48 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka Spānijas patērētāju aizsardzības pret negodīgiem līguma noteikumiem sistēmā paredzētās procesuālās normas nepadara faktiski neiespējamu un pārmērīgi neapgrūtina ar Direktīvu 93/13 paredzēto patērētāju tiesību izmantošanu.

49 Otrkārt, līdzvērtības princips prasa, lai valsts tiesībās paredzētie nosacījumi kādas Kopienu tiesību normas piemērošanai pēc savas ierosmes nebūtu mazāk labvēlīgi nekā nosacījumi, kas attiecas uz tāda paša līmeņa valsts tiesību normu piemērošanu pēc savas ierosmes (šajā sakarā skat. tostarp 1995. gada 14. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-430/93 un C-431/93 *van Schijndel* un *van Veen*, *Recueil*, I-4705. lpp., 13. un 17. punkts un tajos minētā judikatūra).

50 Lai pārbaudītu, vai šis princips ir ievērots valsts tiesā izskatāmajā lietā, šai valsts tiesai, kurai vienīgajai ir tiešas zināšanas par prasības celšanas procesuālo kārtību valsts tiesību jomā, ir jāizskata gan priekšmets, gan būtiskie elementi iespējami līdzīgajās iekšzemes prasībās (skat. tostarp 2000. gada 16. maija spriedumu lietā C-78/98 *Preston* u.c., *Recueil*, I-3201. lpp., 49. un 56. punkts). Tomēr saistībā ar izvērtēšanu, kas jāveic

minētajai tiesai, Tiesa var tai sniegt noteiktus Kopienu tiesību interpretācijas elementus (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Preston* u.c., 50. punkts).

51 Kā atgādināts šā sprieduma 30. punktā, ir jāprecizē, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir imperatīva norma. Turklāt ir jānorāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru šī direktīva tās kopumā atbilstoši EKL 3. panta 1. punkta t) apakšpunktam ir līdzeklis, kas nepieciešams Eiropas Kopienai uzticēto mērķu sasniegšanai un it īpaši lai paaugstinātu dzīves līmeni un kvalitāti visā tās teritorijā (iepriekš minētais spriedums lietā *Mostaza Claro*, 37. punkts).

52 Tādējādi, ņemot vērā sabiedrības interešu, uz kurām balstīta patērētājiem ar Direktīvu 93/13 piešķirtā aizsardzība, būtību un nozīmi, ir jākonstatē, ka tās 6. pants ir jāuzskata par normu, kas ir ekvivalenta valsts normām, kurām valsts tiesību sistēmā ir imperatīvo normu [*normes d'ordre public*] statuss.

53 No tā izriet, ka tiktāl, ciktāl valsts tiesai, kas izskata pieteikumu par galīgā šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi, saskaņā ar attiecīgās valsts procesuālajām normām ir jāizvērtē pēc savas ierosmes, vai šķīrējtiesas klauzula ir pretrunā valsts tiesību imperatīvajām [*d'ordre public*] normām, tai arī ir pienākums izvērtēt pēc savas ierosmes šīs klauzulas negodīgumu no minētās direktīvas 6. panta viedokļa, ja tās rīcībā ir vajadzīgie juridiskie un faktiskie elementi (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Pannon GSM*, 32. punkts).

54 Valsts tiesai ir šāds pienākums arī tad, ja tai valsts tiesību sistēmā ir vienīgi iespēja izvērtēt pēc savas ierosmes, vai šāda klauzula ir pretrunā valsts tiesību imperatīvajām normām (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *van Schijndel* un *van Veen*, 13., 14. un 22. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Kempter*, 45. punkts).

55 Pamata lietā atbilstoši tam, ko norādījusi Spānijas valdība, šķīrējtiesas nolēmuma, kas kļuvis galīgs, izpildes tiesas kompetencē ir izvērtēt pēc savas ierosmes starp patērētāju un tirgotāju noslēgtajā līgumā ietvertās šķīrējtiesas klauzulas spēkā esamību tāpēc, ka tā ir pretrunā valsts tiesību imperatīvajām normām,. Šāda kompetence turklāt ir atzīta vairākos nesen taisītajos *Audiencia Provincial de Madrid* [Madrides provinces tiesas], kā arī *Audiencia Nacional* [Valsts tiesas] spriedumos.

56 Tātad iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā ir lietā, ko šī tiesa izskata.

57 Visbeidzot, saistībā ar sekām, kas izriet no tā, ka izpildes tiesa konstatē starp patērētāju un tirgotāju noslēgtajā līgumā ietvertās šķīrējtiesas klauzulas negodīgumu, ir jāatgādina, ka ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu tiek prasīts, lai dalībvalstis noteiktu, ka negodīgi noteikumi nav saistoši patērētājam "atbilstoši savas valsts tiesību aktiem".

58 Līdz ar to, kā uz to norāda Ungārijas valdība savos rakstveida apsvērumos, iesniedzējtiesai saskaņā ar attiecīgās valsts tiesībām ir jānosaka visas sekas attiecībā uz šķīrējtiesas nolēmumu, kas izriet no negodīgas šķīrējtiesas klauzulas esamības, ciktāl šī klauzula nevar būt saistoša patērētājam.

59 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kas izskata pieteikumu par šķīrējtiesas nolēmuma, kurš ieguvis *res judicata* spēku un kas pieņemts, patērētājam nepiedaloties procesā, piespiedu izpildi, ja tās rīcībā ir vajadzīgie juridiskie un faktiskie elementi, pēc savas ierosmes ir jāizskata jautājums par starp tirgotāju un patērētāju noslēgtajā līgumā ietvertās šķīrējtiesas klauzulas negodīgumu, ja saskaņā ar valsts procesuālajām normām tā var veikt šādu izvērtēšanu, izskatot līdzīgas iekšzemes prasības. Ja tas tā ir, šai tiesai ir

jānosaka visas sekas, kas no tā izriet saskaņā ar valsts tiesībām, lai pārliecinātos, ka minētā klauzula nav saistoša šim patērētājam.

Par tiesāšanās izdevumiem

60 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kas izskata pieteikumu par šķīrējtiesas nolēmuma, kurš ieguvis *res judicata* spēku un kas pieņemts, patērētājam nepiedaloties procesā, piespiedu izpildi, ja tās rīcībā ir vajadzīgie juridiskie un faktiskie elementi, pēc savas ierosmes ir jāizskata jautājums par starp tirgotāju un patērētāju noslēgtajā līgumā ietvertās šķīrējtiesas klauzulas negodīgumu, ja saskaņā ar valsts procesuālajām normām tā var veikt šādu izvērtēšanu, izskatot līdzīgas iekšzemes prasības. Ja tas tā ir, šai tiesai ir jānosaka visas sekas, kas no tā izriet saskaņā ar valsts tiesībām, lai pārliecinātos, ka minētā klauzula nav saistoša šim patērētājam.

[Paraksti]